

čuvstva. Šele zdaj smo prišli v resnici do zadnjega temelja, do konca svoje poti, koder se ne da več seči dalje. Vse utemeljujoča ljubezen do matere je neizogiben logičen postulat vse naše dosedanje analize in hkratu v resnici zadnje dno, ali če hočete, najvišji vrhunec avtorjevega notranjega sveta. Občutek nepopravljive krivde je možen le kot negativna posledica, le kot negativni refleks pozitivne, tudi njega obsegajoče ljubezni. In ta ljubezen tudi v analizirani knjigi ni skrita, ni samo logičen postulat in hipoteza, ampak je naravnost izražena, umetniško upodobljena. Še več, ne samo v tej avtorjevi knjigi, ampak v celi vrsti drugih, tako da moramo gledati v njej ne samo temelj „Podob in sanj“, ampak temelj celotnega avtorjevega notranjega sveta od začetka. A povedal sem že, da se hote omejujem samo na pričujočo knjigo. Vsako delo mora imeti svoje središče in težišče. V „Podobah iz sanj“ je to središče avtorjevega notranjega sveta, ljubezen do matere, najbolj naravnost in najjasnejše izraženo v dveh podobah: v „Edini besedi“ in v „Vrzdencu“. Natančna analiza obeh podob nam bo pokazala v resnici njihov osrednji položaj v celotni knjigi. Videli bomo, slišali iz Cankarjevih lastnih ust, da je bil Cankar, ko je pisal „Podobe iz sanj“, bolj kakor kdajkoli sin svoje matere. Že je bil izpovedal svojo ljubezen do matere v „Uvodu“, a tam je prevladoval občutek krivde, njen temni refleks. V „Edini besedi“ in v „Vrzdencu“ pa prodre temo njen prvotni jasni sij in oblike z živo lučjo dozdej temni avtorjevi notranji svet. Odzdej bomo gledali veselejše barve in slišal zaupljivejše glasove; „Edina beseda“ in „Vrzdenc“ stojita na prehodu iz temne polovice avtorjevega notranjega sveta v svetlo; in čimdalje z večjo močjo bo prodirala luč od one strani na to stran, dokler ne bo na koncu posvetila v zadnjo temo in dokler ne bo razgnala zadnje bolečine. Pokazalo se nam bo, da ljubezen do matere ni samo zadnji izvor avtorjeve bolečine, ampak tudi izvor njegove vere in rešitve.

*

Odlomek iz B. Vodučka knjige o Cankarju, ki izide v zbirki „Slovenski obrazi“ pri založbi „Hram“.

Praktičen nasvet

Mile Klopčič

Čestitam ti, da si prepričanje dobil.
Vendar na vse zvonove tega ne obešaj!
S prepričanjem je namreč kakor z medicino:
pred uporabo dobro, dobro ga premešaj!